

بررسی رابطه مهارت‌های ارتباطی با هویت اجتماعی دانشجویان دانشگاه آزاد کرمانشاه

دکتر فرزاد نوابخش^۱، مریم رویین تن^۲، حمیدرضا سلیمانی^۳، عباس امینی^۴، سیدابوالفضل موسوی^۵

- ۱ دانشیار جامعه شناسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد اراک
- ۲ دانشجوی دکترا جامعه شناسی اتد^۱ و توسعه دانشگاه آزاد اراک
- ۳ دانشجوی دکترا جامعه شناسی اقتصاد و توسعه دانشگاه آزاد اراک
- ۴ دانشجوی دکترا جامعه شناسی اقتصاد و توسعه دانشگاه آزاد اراک
- ۵ دانشجوی دکترا جامعه شناسی اقتصاد و توسعه دانشگاه آزاد اراک

چکیده

مقاله‌ی حاضر درصدد آن است که به بررسی رابطه‌ی بین مهارت‌های ارتباطی و مؤلفه‌های هویت اجتماعی دانشجویان دانشگاه آزاد کرمانشاه بپردازد و همبستگی بین مهارت‌های ارتباطی و مؤلفه‌های مختلف هویتی را مورد مطالعه قرار دهد. جامعه آماری پژوهش، دانشجویان دانشگاه آزاد کرمانشاه می‌باشند. که در مجموع ۱۵۴۳۶ هزار نفر می‌باشند. در این تحقیق حجم نمونه براساس فرمول کوکران تعداد نمونه ۳۷۵ نفر محاسبه گردید روش نمونه‌گیری در این بررسی، نمونه‌گیری خوشه‌ای می‌باشد و از روش اسنادی و روش پیمایشی استفاده شده است برای سنجش رابطه این دو سازه از ضریب همبستگی پیرسون استفاده شده است. نتایج به دست آمده از این پژوهش، بیانگر وجود رابطه معنادار بین دو متغیر مهارت‌های ارتباطی و هویت اجتماعی در سطح اطمینان ۹۵ درصد رانشان می‌دهد.

واژه‌های کلیدی: مهارت‌های ارتباطی، هویت، هویت اجتماعی

مقدمه و بیان مساله

امروزه تصور یک جهان فاقد ارتباط و فاقد امکان مبادله افکار و اطلاعات، ناممکن است. با توسعه و بهبود مهارت های ارتباطی در انسان ها، می توان به پیشرفت همه جانبه فرد کمک کرد. جریان اطلاعات در سازمان های امروزی باید از هر زمان دیگر شتابنده تر باشد. یک فرد فقط از طریق ارتباط، می تواند با دیگری تماس حاصل کرده؛ ضمن برآورد نیازهایش به کارها صورت عمل بدهد. مفهوم ارتباط در ورزش در دو بعد حائز اهمیت است: ۱- ارتباط مدیری که یک موسسه ورزشی را مدیریت می کند با کارکنان موسسه. ۲- ارتباط مربی به عنوان مدیر تیمش با شاگردان. به همین ترتیب در یک تیم افراد به وسیله ارتباط برقرار کردن قادرند بین فعالیت ها هماهنگی به وجود آورده و به نتیجه مطلوب برسند. ارتباطات در تیم یکی از عناصر کلیدی موفقیت مربی است، چرا که اطلاعات به عنوان یک داده مهم در سیستم تیمی و در سایه ارتباطات موثر وارد سازمان می شود و همین که به سازمان راه یافت، باز نیازمند یک سیستم ارتباطی کارآمد است تا مورد پردازش قرار گرفته و بسان خون در رگ های تیم جریان یابد (سلطانی علی آباد و همکاران، ۱۳۹۱). شکل گیری هویت، یک رویداد مستقل که توسط فرد به صورت خود مختار انجام گیرد نمی باشد، بلکه از طریق روابط اجتماعی، در تعامل با دیگران و در کنار دیگران بروز می کند (زامپتیکس و همکاران، ۲۰۱۰). سیمون (۱۹۹۹) معتقد است که هویت افراد بستگی به یافتن یک جایگاه در جهان اجتماعی دارد. از نظر هرنگوهل و همکاران (۲۰۰۴) نیز توانایی کسب این جایگاه تا حدود زیادی به «مهارت های ارتباطی» افراد بستگی دارد. از طریق برقراری ارتباط مؤثر و آموزش مهارت های ارتباطی می توان از بسیاری سوء تفاهم ها و سوء تعبیرها در روابط اجتماعی انسانها پیشگیری نمود. بروکس و هیث (۱۹۸۵) معتقدند که در ارتباط، اطلاعات، معانی و احساسات از طریق پیام های کلامی و غیر کلامی با دیگران در میان گذاشته می شوند. هویت اجتماعی یک بازی است که در آن رودر رو بازی میشود، هویت اجتماعی، درک ما از این مطلب است که چه کسی هستیم و دیگران کیستند و از آن طرف، درک دیگران از خودشان و از افراد دیگر از جمله خود ما چیست. از این رو، هویت اجتماعی نیز همانند معنا ذاتی نیست؛ و محصول توافق و عدم توافق است و می توان در باب آن نیز به چون و چرا پرداخت (جنکینز، ۱۳۸۱: ۷). می توان گفت که هویت از نیازهای روانی انسان و پیش نیاز هر گونه زندگی اجتماعی است. اگر محور و مبنای زندگی اجتماعی را برقراری ارتباط پایدار و معنادار با دیگران بدانیم، هویت اجتماعی چنین امکانی را فراهم میکند. به بیان دیگر، بدون چارچوبی برای تعیین هویت اجتماعی، افراد مانند یکدیگر خواهند بود و هیچ کدام از آنها نمیتوانند به صورتی معنادار و پایدار به دیگران پیوند یابند. بنابراین، بدون هویت اجتماعی، در واقع، جامعه ای وجود نخواهد داشت. هویت اجتماعی نه فقط ارتباط اجتماعی را امکانپذیر میکند، بلکه به زندگی افراد هم معنا می دهد. هویت نه فقط فرآیندی برای خودشناسی کنشگران اجتماعی است، بلکه معناسازی نیز به واسطه آن صورت می گیرد (گل محمدی، ۱۳۷۷: ۲۲۵). اگر انسان ها به طور کلی و جوانان به طور خاص بتوانند هویت خود را بشناسند و تعریفی از دیگران و خود داشته باشند در نحوه ارتباط برقرار کردن با دیگران موفق تر عمل خواهند کرد، و وجهه نظر مثبتی در نظر دیگران از خود به جا خواهد گذاشت. به همین دلیل می توان گفت ارزش وجایگاه هویت جوانان بی نیاز از ارائه دلیل است. امروزه بخش قابل توجهی از افسردگی ها، پوچی و درون تهی شدن ها نتیجه منطقی بی هویتی است (شرفی، ۱۳۸۱: ۲). با توجه به مطالب ارائه شده پژوهش حاضر درصدد است به این سوال پاسخ دهد که آیا بین مهارت های ارتباطی و هویت اجتماعی دانشجویان رابطه ای وجود دارد؟

مروری بر ادبیات تحقیق

اعتصامی پور (۱۳۹۵)، در پژوهشی با هدف بررسی تاثیر شبکه های اجتماعی بر مهارت های ارتباطی و رضایت زناشویی انجام گرفت. مواد و روشها: این پژوهش طرحی توصیفی از نوع همبستگی می باشد. جامعه آماری این پژوهش تمامی افراد (زن و مرد) متاهلی بودند که از شبکه های اجتماعی استفاده می کردند. تعداد ۷۵ زوج (۱۵۰ نفر) به عنوان نمونه تحقیق به روش تصادفی انتخاب و مورد مطالعه قرار گرفتند نتایج براساس آزمون فریدمن، ضریب همبستگی پیرسون و تحلیل واریانس یک طرفه نشان داد که بین زنان و مرداناز نظر استفاده از شبکه های اجتماعی و بین میزان استفاده از شبکه های اجتماعی و رضایتمندی زناشویی و همچنین بین مهارت های ارتباطی زوجین با رضایتمندی زناشویی رابطه معنی داری وجود دارد. بین

سطح تحصیلات زوجین و مهارت‌های ارتباطی آنها تفاوت معنی‌داری وجود ندارد. ملک احمدی و بهراد (۱۳۹۱)، در پژوهشی تحت عنوان نقش رسانه‌های جمعی بر مهارت‌های ارتباطی این پژوهش به صورت پیمایشی و با استفاده از پرسشنامه و در بین دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی اصفهان انجام شده است. برای بررسی فرضیه‌ها از تحلیل رگرسیون استفاده شده است. آزمون فرضیه نشان می‌دهد بین استفاده از رسانه‌های جمعی و مهارت‌های ارتباطی، رابطه وجود دارد. آزمون فرضیه‌ها مبین رابطه‌ای میان میزان استفاده از رسانه‌های جمعی با مهارت‌های ارتباطی است. افراد استفاده‌کننده از اینترنت و تلویزیون در سازه مهارت‌های ارتباطی، نمره بالایی را دریافت کردند.

ارمکی (۱۳۸۴)، در پژوهش به مطالعه تطبیقی هویت محلی و جهانی در بین دانشجویان پرداخته شده است. نتایج نشان می‌دهد که میزان تعلق به هویت محلی یا جهانی برحسب نوع قومیت متفاوت است.

جاگر (۲۰۱۱)، تحقیقی با عنوان تأثیر سرمایه فرهنگی بر موفقیت آکادمیک انجام داده است. نتایج بررسی وی نشان می‌دهد که فعالیت‌های فرهنگی شامل بازدید از موزه‌ها، شرکت در کنسرت‌ها، تعداد کتاب‌ها، فعالیت‌های فوق برنامه، مطالعه با هدف کسب لذت، تشویق به مشارکت در سرگرمی‌ها بر موفقیت افراد در آکادمیک مؤثر است. وی سرمایه فرهنگی را با فرهنگ و هنرهای زیبا مرتبط دانسته‌اند، آنها سرمایه فرهنگی را به صورت مشارکت فرهنگی در هنرهای زیبا مفهوم‌سازی کرده است.

مهارت‌های ارتباطی را مجموعه‌ای از رفتارهایی است که کیفیت ارتباط شخص با شخص را مشخص می‌کند. به عبارت بهتر، این مهارت‌ها، مجموعه‌ای از توانایی‌ها هستند که سبب سازگاری ما با دیگران و شکل‌گیری رفتارهای مثبت و مفید می‌گردند. این توانایی‌ها، ما را قادر می‌سازند نقش مناسب خود را در جامعه به‌خوبی ایفا نماییم؛ بدون اینکه به خود یا به دیگران آسیب برسانیم (امیر حسینی، ۱۳۸۴). منظور از مهارت‌های ارتباطی فرایندهای خاصی است که فرد را قادر می‌سازد به صورتی «شایسته» رفتار کند (هارجی و دیکسون، ۲۰۰۴). درحقیقت، اجتماعی شدن هر فرد، دستاورد مهارت‌های ارتباطی اوست که قبلاً آموخته است (بولتون، ۱۹۹۳). مهارت‌های ارتباطی را میتوان مشتمل بر مهارت‌های فرعی یا خرده مهارت‌های آن متفاوتی دانست. توانائی گوش دادن فعالانه به عنوان یک مهارت اساسی در روابط بین فردی مورد توجه قرار گرفته است (حسین چاری و فداکار، ۱۳۸۴). استیل (۱۹۹۱) نیز معتقد است که گوش دادن عبارت است از فرایند آموخته شده و پیچیده حس کردن، تفسیر، ارزیابی، ذخیره سازی و پاسخ دهی به پیام‌های شفاهی. گوش دادن مؤثر، مشارکت فعال در یک گفت و شنود، و فعالیتی است که گوینده را در انتقال منظور خویش، یاری می‌کند (امین چهار سوقی، ۱۳۸۱). کنترل عواطف به عنوان مقوله دیگری از مهارت‌های ارتباطی نقش مهمی در برقراری، تداوم و سلامت روابط اجتماعی ایفا می‌کند. مفهوم هوش عاطفی هیجانی نیز تا حد زیادی ناظر به اهمیت و تأثیر این جنبه از فرایند روابط اجتماعی است. بطور خلاصه، مقوله کنترل عواطف ناظر به توان ابراز احساسات و کنترل آن و نیز کنار آمدن با عواطف دیگران است. توانائی دریافت و ارسال پیام‌های واضح ارتباطی که از آن به صورت مهارت درک پیام یاد میشود، نیز به عنوان یکی دیگر از مقوله‌های مربوط به مهارت‌های ارتباطی مطرح می‌باشد. نه تنها دریافت و ارسال پیام به معنای عام، بلکه توانائی کشف معنای حقیقی پیام‌های کلامی و غیرکلامی در ارتباط اجتماعی نیز حائز اهمیت است. در واقع توانائی درک چگونگی تأثیرگذاری در روابط اجتماعی و نیز توانائی فهم دیگران که از آن تحت عنوان «بینش نسبت به فرایند ارتباط» یاد میشود نیز یکی دیگر از مهارت‌های ارتباطی می‌باشد. «قاطعیت» یا فعال بودن در ارتباط نیز یک مهارت ارتباطی است. این مهارت ناظر به برخورداری از جسارت بدان حد است که فرد بتواند صرف نظر از واکنش عاطفی دیگران سئوال‌ات و ابهامات خود را بیان کند (چاری و فداکار، ۱۳۸۴). شرایط جدید ارتباطی قرن حاضر، فضای خاصی را بر هویت افراد و به خصوص نوجوانان حاکم کرده است. ارتباط کامپیوتری، عادات ارتباطی کاربران خود را شکل داده و در فرآیند ارتباطات فرهنگی، انقلابی ایجاد میکند و باعث پدید آمدن جامعه مجازی میشود که برای کاربران، ایجاد هویت شبکه‌های مینامید (عطاران، ۱۳۸۲). یکی از پیامدهای جامعه پست مدرن با امکانات و گزینه‌های فراوانی که رسانه‌های عمومی از جمله شبکه جهانی اطلاع رسانی (اینترنت) در اختیار جوانان می‌گذارند، این است که آنان با محرک‌های جدید و انواع مختلف رفتار آشنا میشوند و این فضا، هویت نامشخص و دائماً متحولی را می‌آفریند. ناگفته پیداست که در این شرایط، برخورداری از مهارت‌های ارتباطی تا چه حد حائز

اهمیت است. میتوان یکی از رسالتهای اساسی تعلیم و تربیت را در هزاره سوم، ایجاد مهارتهای ارتباطی در دانش آموختگان ذکر کرد. فرهنگ و تأثیرات فرهنگی نیز به حدی گسترده اند که میتوان آنها را شکل دهنده کل درک شخص از جهان اجتماعی در نظر گرفت (هارجی و دیکسون، ۲۰۰۴). در الگوی تعاملی، اعضای سازمان از نظر حالت روانی و شخصیت در سه حالت پدانه، بالغ و کودکانه قرار میگیرند (الوانی، ۱۳۸۸). تمام مردم در زمانهای مختلف، تحت تأثیر حالتی سه گانه ی مذکور، رفتارهایی از خود بروز میدهند. در هر یک از این سه حالت، آدمی ممکن است نگرشهای بسیار متفاوتی نسبت به خود و کارکنانش داشته باشد (رضائیان، ۱۳۸۵). الگوی تعاملی، راهی در شناسایی چگونگی ارتباطات افراد و رفتارهای آنان و تالشی است تا از این طریق بتوانیم ارتباط با اعضای سازمان و ارباب رجوع و مشتریان را براساس روحیات و حالت متفاوتی که دارند؛ تسهیل کنیم و بهبود ببخشیم (الوانی، ۱۳۸۸). بسیاری از مردم در ارتباط فی ما بین، از این که به درستی دیده نشده و یا به سخنانشان گوش فرا داده نمی شود، عمیقاً گله دارند. سوء تفاهم ها و عدم سازگاری در بین افراد غالباً به همین نکته بر می گردد، این که به خوبی درک نمی شوند. در هر رابطه، عواملی وجود دارد که از تداوم و عمیق تر شدن آن جلوگیری به عمل می آورد، متأسفانه مشاوران اغلب ارتباط متضمن پذیرش را، با پاسخ هایی که در واقع مانع برقراری ارتباط می شوند را اشتباه می گیرند. موانعی که یاوران آن ها را به خطا، درک کردن، احترام و ارزش گذاردن به مراجع و از این قبیل تلقی می کنند) (گوردن، ۱۹۶۴). ارتباطات در زندگی بشر امروزی بسیار اهمیت دارد تا جایی که انسانها بدون ارتباط قادر به زندگی نیستند. در روند تکاملی رابطه در جوامع انسانی، ارتباط از حرکات دست و صورت و اصوات خاص آغاز، و به پیدایش خط و زبان منجر شد. ارتباط، رفتار آموختنی، و این بیانگر این نظر است که هر انسان با یادگیری درست و کسب مهارتهای ارتباطی میتواند به اصلاح و بهبود رفتارهای ارتباطی خویش دست یابد. ترس از برقراری ارتباط و صحبت کردن در برابر جمع، مشکلی است که برخی با آن روبه رو هستند و نمیدانند چگونه ارتباطی درست و مؤثر برقرار کنند. مهارتهای ارتباطی گرچه بهتر است شامل توانایی ارتباط با هر کس در هر زمان باشد؛ گاهی در زمانی خاص و با افرادی خاص از اهمیت بیشتری برخوردار خواهد بود؛ از اینرو دانش ارتباطات، یکی از این موقعیتهای خاص و مهم مدیریت و رهبری است. بهبود روابط مدیر با دیگران مساوی است با بهبود فعالیتهای کارکنان، بهبود روابط با خارج سازمان و بهبود اعتماد به نفس سازمان. در تعریف ارتباط میتوان گفت: ارتباط، فرایندی است که طی آن، احساسات و نظریات به شکل پیامهای کلامی و غیر کلامی بیان، فرستاده، دریافت و ادراک میشوند؛ بنا به تعریفی دیگر، ارتباط، فرایند انتقال پیام از فرستنده به گیرنده است؛ به شرط اینکه ذهنیات مورد نظر فرستنده به گیرنده پیام انتقال یابد و بالعکس (سجادی، ۱۳۹۰: ۲۱۵-۲۱۶). **هویت اجتماعی**: واژه هویت، به دومی معنای به ظاهر متناقض، شامل: الف - همسانی و یکنواختی مطلق؛ ب - تمایز که در برگیرنده ثبات یا تداوم در طول زمان است، به کار می رود. گرچه دو معنای نام برده، متناقض و متضاد به نظر می آیند، ولی در اصل، به دو جنبه اصلی و مکمل هویت معطوف هستند (گل محمدی، ۱۳۷۷: ۲۲۲). هویت اجتماعی یک بازی است که در آن رودر رو بازی میشود، هویت اجتماعی، درک ما از این مطلب است که چه کسی هستیم و دیگران کیستند و از آن طرف، درک دیگران از خودشان و از افراد دیگر از جمله خود ما چیست. از این رو، هویت اجتماعی نیز همانند معنا ذاتی نیست؛ و محصول توافق و عدم توافق است و می توان در باب آن نیز به چون و چرا پرداخت (جنکینز، ۱۳۸۱: ۷) از آنجائیکه هویت از مفاهیم پیچیده و مبهم در حوزه ی علوم انسانی بوده و همواره در بین جامعه شناسان، روانشناسان و فیلسوفان... محل مناقشه بوده، با این اوصاف تبیین این موضوع و عوامل موثر در شکل گیری آن از عهده ی یک نظریه و یا حتی یک مکتب بر نمی آید، لذا سعی شده حتی المقدور این مفهوم از زوایای گوناگون مورد کنکاش قرار گرفته و با توجه به دیدگاهها و نظریه های مطرح در سطح کلان، خرد و تلفیقی مورد بررسی قرار گیرد (هزار جریبی و لهراسی، ۱۳۹۰: ۴-۵). دیدگاههای سطح کلان این دیدگاه هویت را در ارتباط با شرایط و عوامل تاریخی، فرهنگی و اجتماعی، سیاسی، اقتصادی و فرایندهای عمده ای چون جهانی شدن توصیف و تحلیل نموده اند (عبداللهی، قادر زاده، ۱۳۸۸: ۳). **امیل دورکیم**: دورکیم قائل به دو نوع همبستگی بود: ۱- همبستگی مکانیکی ۲- همبستگی ارگانیکی همبستگی مکانیکی در بین اقوام ابتدائی و در واحد های کوچک اجتماعی تحقق می یابد؛ در این همبستگی روابط ساده و نزدیک و وابسته به هم از طریق خانواده و توتم حاصل می شود در حالیکه به تدریج تغییر و تحول بوجود می آید و این همبستگی مکانیکی به همبستگی

ارگانیک (اندامواره) تبدیل می شود. در مرحله روابط ارگانیکی افراد هر کدام دارای شخصیت واحد و مستقل هستند ولی در عوض قرار دادهای اجتماعی توسعه می یابند و روابط سازمان یافته پدید می آیند (توسلی، ۱۳۸۰: ۵۹-۵۸). کاستلز: هویت سرچشمه معنا و تجربه برای مردم است اصطلاح هویت در صورتی که سخن از کنشگران اجتماعی باشد، هویت منبع معنا برای خود کنشگران است و به دست خود آن‌ها از رهگذر فرایند فردیت بخشیدن، ساخته می‌شود. با این حال ممکن است هویت‌ها از نهادهای مسلط نیز ناشی شوند، اما حتی در این صورت نیز فقط هنگامی هویت خواهند بود که کنشگران اجتماعی آن‌ها را درونی کنند و معنای آن را حول این درونی سازی بیافرینند کاستلز معتقد است که ساختن اجتماعی هویت همواره در بستر روابط قدرت صورت می پذیرد و بین سه صورت و منشأ هویت تمایز قائل می شود: - **هویت مشروعیت بخش**: این نوع هویت توسط نهادهای غالب جامعه ایجاد می شود تا سلطه‌ی آنها را بر کنشگران اجتماعی گسترش دهد و عقلانی کند، این موضوع هسته‌ی اصلی نظریه اقتدار و سلطه‌ی سنت است، اما با نظریه‌های گوناگون مربوط به ملی‌گرایی نیز همخوانی دارد. - هویت مقاومت: منجر به ایجاد جماعت‌ها یا به تعبیر آمیتای اتریونی اجتماعات می‌شود. این هویت به دست کنشگرانی ایجاد می شود که در اوضاع و احوال و شرایطی قرار دارند که از طرف منطق سلطه بی‌ارزش دانسته می‌شود و یا داغ ننگ بر آن زده می شود (کاستلز، ۱۳۸۰: ۲۲-۲۳). - هویت برنامه دار: که به ایجاد سوژه (فاعل) می انجامد. هنگامی که کنشگران اجتماعی با استفاده از هر گونه مواد و مصالح فرهنگی قابل دسترس، هویت جدیدی می‌سازند که موقعیت آنان را در جامعه از نو تعریف می کند و به این ترتیب در پی تغییر شکل کل ساخت اجتماعی هستند، که این نوع هویت تحقق می‌یابد (کاستلز، ۱۳۸۰: ۲۳-۲۲). **تاجفل**: یکی از نظریه پردازان هویت اجتماعی است که در سال ۱۹۷۸ نظریه هویت اجتماعی خود را مطرح کرده است. تاجفل هویت اجتماعی را با عضویت گروهی پیوند می‌زند و عضویت گروهی را متشکل از سه عنصر می‌داند: عنصر شناختی (آگاهی از اینکه فرد به یک گروه تعلق دارد)، عنصر ارزشی (فرض‌هایی در مورد پیامدهای ارزشی مثبت و منفی عضویت گروهی) و عنصر احساسی (احساسات نسبت به گروه و نسبت به افراد دیگری که رابطه‌ای خاص با آن گروه دارند). براین اساس هویت اجتماعی از نظر تاجفل عبارتست از آن بخش از برداشت‌های یک فرد از خود که از آگاهی او نسبت به عضویت در گروه-های اجتماعی، همراه با اهمیت ارزشی آن عضویت سرچشمه می‌گیرد (گل‌محمدی، ۱۳۸۶: ۲۲۳). **آنتونی گیدنز**: هویت عبارت است از خود انطوری که شخص از خودش تعریف می‌کند. انسان از طریق کنش متقابل با دیگران است که هویتش را ایجاد می‌کند و در جریان زندگی پیوسته آن را تغییر می‌دهد؛ هویت امر پایداری نیست، بلکه یک پدیده‌ی پویا و سیال و همواره در حال ایجاد شدن و عوض شدن می‌باشد (گیدنز، ۱۳۸۵: ۸۱). وی می‌گوید «نیروی اساسی اغلب کنش‌ها (در جامعه جدید) مجموعه‌ای ناآگاهانه برای کسب احساس اعتماد در کنش متقابل با دیگران است» به اعتقاد او، یکی از نیروهای پراکنده و موتور حرکتی کنش نیاز به رسیدن به امنیت هستی شناختی (یا حس اعتماد) است. چون انسانها میل دارند در روابط اجتماعی از میزان اضطراب خود بکاهند، این فرایند ناآگاهانه قبل از مکانیزم زبان‌آموزی و آگاهی قطعی بوجود می‌آید و منشأ کنش است و به همین دلیل سیال و پویاست (ایمان و کیدقان، ۱۳۸۳: ۸۷). از نظر وی هویت در واقع همان چیزی است که فرد به آن آگاهی دارد؛ به عبارت دیگر هویت شخصی چیزی نیست که در نتیجه تداوم کنش‌های اجتماعی فرد به وی تفویض شده باشد، بلکه چیزی است که فرد باید آن را بطور مداوم و روزمره ایجاد کند و در فعالیت‌های بازتابی خویش مورد حفاظت و پشتیبانی قرار دهد (گیدنز، ۱۳۸۵: ۸۱). **جنکینز** معتقد است هویت اجتماعی دستاوردی عملی، یعنی یک فرایند است که می‌توان آن را با به کار گرفتن کنش متقابل درونی و برونی فهم کرد. از نظر جنکینز هویت‌های اولیه مانند - خویشتنی، انسان بودن، جنسیت، خویشاوندی و قومیت ... در قیاس با سایر هویت‌های اجتماعی از استحکام بیشتری برخوردار هستند، همچنین گروه خویشاوندی منبعی آشکار برای هویت کنشگر اجتماعی است که از استحکام بالایی برخوردار است. زمان و مکان نیز به عنوان منابع ساخته شدن هویت در صحنه‌ی اجتماع دارای اهمیت کانونی هستند، چرا که شناسایی یک چیز به معنای آن است که آن را در زمان و مکان جای دهیم. نهادها به عنوان الگوهای جاافتاده عمل و همچنین سازمان‌ها به عنوان نمود رده بندی‌های اجتماعی، از جمله حیطه‌های مهمی هستند که در چارچوب آنها تعیین هویت اهمیت پیدا می‌کند. هویت‌های اجتماعی توسط اشخاص کسب و مطالبه می‌شوند و در چارچوب مناسبت‌های قدرت به آنها تخصیص داده می‌شوند (جنکینز، ۱۳۸۱: ۴۴-۴۶).

۳۶). چارلز هورتون کولی: از نظر کولی "خود" و جامعه دو پدیده‌ی همزادند و بین آن دو پیوند ارگانیک و گسست ناپذیری وجود دارد. کولی معتقد بود که شناخته‌های جهان اجتماعی، اجزاء سازنده ذهن شناسا و خود به شمار می‌آیند، او بر آن شده بود تا آن سد مفهومی که اندیشه دکارتی میان فرد و جامعه‌اش برکشیده بود از میان بردارد، بر این اساس وی معتقد بود که «جامعه» و افراد بر دو پدیده‌ی جداگانه دلالت نمی‌کنند، بلکه جنبه‌های جمعی و فردی یک پدیده‌ی واحد را نشان می‌دهند. کولی چنین استدلال می‌کرد که خود یک شخص از رهگذر تبادل او با دیگران رشد می‌یابد. نظریه کولی «خود» در یک فراگرد اجتماعی مبتنی بر مبادله ارتباطی پدید می‌آید و در آگاهی شخص منعکس می‌شود. تأکید کولی بر کلیت زندگی اجتماعی، توجهش رابه تحلیل آن گروه‌بندی‌هایی منعطف ساخته بود که او آنها را در پیوند دادن انسان با جامعه‌اش و ادغام افراد در ساختمان اجتماعی، عواملی اساسی می‌دانست، کولی این گروه‌ها را تحت عنوان گروه‌های نخستین مطرح می‌کند که عبارتند از «آن گروه‌هایی که با همکاری و بستگی رودررو مشخص می‌شوند» و به این دلیل عنوان گروه نخستین می‌یابند که در تشکیل ماهیت اجتماعی و آرمان‌های افراد نقشی بنیادی دارند. نتیجه‌ی بستگی نزدیک از نظر روانشناختی، نوعی در آمیختگی فردیت-ها در یک کل مشترک است، چندان که زندگی مشترک و منظوره‌های گروهی دست کم از بسیاری جهات بسان زندگی و مقصود هر فرد گروه در می‌آید. شاید ساده‌ترین توصیف این مکتب آن است که بگوییم این مکتب در واقع یک «ما» است (کوزر، ۱۳۸۵: ۴۱۴-۴۰۹).

روش شناسی

۱) فرضیات تحقیق:

بنظر می‌رسد بین مهارت‌های ارتباطی و هویت ملی دانشجویان رابطه وجود دارد.

بنظر می‌رسد بین مهارت‌های ارتباطی و هویت خانوادگی دانشجویان رابطه وجود دارد.

بنظرمیرسد بین مهارت‌های ارتباطی و هویت قومی دانشجویان رابطه وجود دارد.

۲) روش تحقیق: روش اسنادی (کتابخانه‌ای): این روش معمولاً در اکثر تحقیقات به کار گرفته می‌شود، استفاده از این روش زمانی صورت می‌گیرد که با تحقیق تاریخی در دست انجام باشد. روش پیمایشی: این روش هنگامی به کار می‌رود که محقق بخواهد با نظر خواهی از یک گروه نمونه انتخاب شده، تحقیق پیمایشی یکی از روش‌های گردآوری تنظیم و تحلیل داده‌ها است. ۳) جامعه آماری: جامعه آماری در این تحقیق دانشجویان دانشگاه آزاد است که طبق امار به دست آمده در مجموع ۱۵۴۳۶ هزار نفر می‌باشند. تعیین حجم نمونه مزیت انتخاب یک نمونه از جامعه جلوگیری از اتلاف وقت محقق و صرفه جویی از منابع مالی است و از طریق مطالعه نمونه به نسبت کوچک و اجرای نمونه‌گیری صحیح و پذیرش مقدار ناچیزی خطا، محقق به نتایج تقریباً درستی خواهد رسید (دلاور، ۱۳۷۴: ۱۱۲). در این تحقیق حجم نمونه براساس فرمول کوکران تعداد نمونه ۳۷۵ نفر محاسبه گردید.

۴) روش نمونه‌گیری: در این بررسی، نمونه‌گیری خوشه‌ای می‌باشد. در نمونه‌گیری خوشه‌ای در مرحله ابتدایی باید از بین خوشه‌های تشکیل دهنده جامعه یا جمعیت مورد بررسی تعدادی خوشه را انتخاب کنیم. نحوه انتخاب خوشه‌ها می‌تواند تصادفی ساده یا منظم باشد. پس از انتخاب خوشه‌های مورد نظر وارد مرحله بعدی این نوع نمونه‌گیری می‌شویم.

۵) اعتبار و روایی ابزار سنجش: منظور از پایایی پرسشنامه این است که اگر خصیصه مورد سنجش با همان وسیله و تحت شرایط مشابه و در زمانهای مختلف اندازه‌گیری شود نتایج حاصله یکسان خواهد بود. برای برآورد همسانی درونی یا ثبات درونی پرسشنامه از آزمون کرونباخ استفاده می‌شود ضریب الفای کرونباخ برای سنجش تک بعدی بودن نگرشها، قضاوت‌ها، عقاید و سایر مقولاتی که اندازه‌گیری آنها آسان نیست در حقیقت در اینجا میزان یکسان بودن برداشت پاسخ‌گویان از سوالات مد نظر می‌باشد اساس ضریب کرونباخ آلفا نیز بر پایه طیف‌ها و مقیاس‌هاست (منصورفر، ۱۳۸۵: ۵۱۱). اعتبار محتوا نوعی اعتبار است که برای بررسی اجزای تشکیل دهنده یک ابزار اندازه‌گیری به کار برده می‌شود اعتبار متوا یک آزمون معمولاً توسط افراد متخصص در مورد موضوع مورد مطالعه تعیین میشود از این رو اعتبار محتوا به قضاوت داوران بستگی دارد.

روش تجزیه و تحلیل آماری و یافته های تحقیق: برای تجزیه و تحلیل داده های جمع آوری شده در این تحقیق، هم از روشهای آمار توصیفی و هم از روشهای آمار استنباطی استفاده شده است. متغیرهای تحقیق در ابتدا به کمک روشهای آمار توصیفی مورد آزمون قرار گرفته اند. آنگاه، برای تجزیه و تحلیل داده های این پژوهش در سطح توصیفی از نرم افزار آماری SPSS استفاده شده است.

یافته های تحقیق:

فراوانی بر حسب جنسیت پاسخگویان

جدول شماره ۱:

درصد	فراوانی	
۶۱,۱	۲۹۹	دانشجوی پسر
۳۸,۹	۱۴۶	دانشجوی دختر
۱۰۰	۳۷۵	کل

همان گونه که در جدول شماره ۱ مشاهده می شود، توزیع فراوانی جنسیت دانشجویان مورد مطالعه در این پژوهش حاکی از آن است که؛ ۲۹۹ نفر معادل ۶۱,۱ درصد از دانشجویان، پس و ۱۴۶ نفر معادل ۳۸,۹ درصد دختر بوده اند.

آماره های پراکنندگی مرکزی از مقیاس های هویت اجتماعی

جدول شماره ۴-۶:

انحراف معیار	میانگین	تعداد	
۰,۷۱	۴,۰۰۷	۳۷۵	هویت اجتماعی
۰,۸۷	۳,۸۹	۳۷۵	هویت ملی
۰,۷۷	۳,۹۸	۳۷۵	هویت قومی
۰,۸۴	۴,۱۱	۳۷۵	هویت خانوادگی

همان گونه که در جدول شماره ۲ مشاهده می شود، هویت اجتماعی دانشجویان با میانگینی برابر با ۴,۰۰۷ و انحراف معیار ۰,۷۱ گزارش شده است.

۱- به نظر می رسد، بین مهارتهای ارتباطی و هویت ملی دانشجویان رابطه معناداری وجود دارد

جدول شماره ۳:

جدول آزمون ضریب همبستگی پیرسون

متغیر مورد بررسی	تعداد	ضریب پیرسون	سطح معناداری
مهارتهای ارتباطی	۳۷۵	۰/۷۱۸	۰/۰۰۰۱
هویت ملی	۳۷۵		

با توجه به آزمون فوق چون مقدار سطح معناداری در جدول پیرسون برابر با ۰/۰۰۰۱ می باشد و این مقدار از ۰/۰۵ کوچکتر است پس فرضیه فوق تأیید می شود. مقدار ضریب همبستگی این دو متغیر مثبت بوده و برابر با ۰/۷۲ می باشد که نشان می دهد این دو متغیر از شدت همبستگی مناسبی برخوردارند و همچنین با توجه به شیب خط رگرسیون در نمودار پراکنندگی نیز

می توان چنین استنباط نمود که: بین مهارت‌های ارتباطی و هویت ملی دانشجویان رابطه معناداری وجود دارد، بدین صورت که هرچه میزان مهارت‌های ارتباطی افزایش یابد هویت ملی دانشجویان نیز افزایش خواهد یافت و بالعکس.

۲- به نظر می رسد، بین مهارت‌های ارتباطی و هویت خانوادگی دانشجویان رابطه معناداری وجود دارد

جدول شماره ۴:

جدول آزمون ضریب همبستگی پیرسون

متغیر مورد بررسی	تعداد	ضریب پیرسون	سطح معناداری
مهارت‌های ارتباطی	۳۷۵	۰/۴۱۷	۰/۰۰۰۱
هویت خانوادگی	۳۷۵		

با توجه به آزمون فوق چون مقدار سطح معناداری در جدول پیرسون برابر با ۰/۰۰۰۱ می باشد و این مقدار از ۰/۰۵ کوچکتر است پس فرضیه فوق تأیید می شود. مقدار ضریب همبستگی این دو متغیر مثبت بوده و برابر با ۰/۴۲ می باشد که نشان می دهد این دو متغیر از شدت همبستگی مناسبی برخوردارند و همچنین با توجه به شیب خط رگرسیون در نمودار پراکندگی نیز می توان چنین استنباط نمود که: بین مهارت‌های ارتباطی و هویت خانوادگی دانشجویان رابطه معناداری وجود دارد، بدین صورت که هرچه میزان مهارت‌های ارتباطی افزایش یابد هویت خانوادگی دانشجویان نیز افزایش خواهد یافت و بالعکس

" به نظر می رسد، بین مهارت‌های ارتباطی و هویت قومی دانشجویان رابطه معناداری وجود دارد"

جدول شماره ۵:

جدول آزمون ضریب همبستگی پیرسون

متغیر مورد بررسی	تعداد	ضریب پیرسون	سطح معناداری
مهارت‌های ارتباطی	۳۷۵	۰/۵۵۰	۰/۰۰۰۱
هویت قومی	۳۷۵		

با توجه به آزمون فوق چون مقدار سطح معناداری در جدول پیرسون برابر با ۰/۰۰۰۱ می باشد و این مقدار از ۰/۰۵ کوچکتر است پس فرضیه فوق تأیید می شود. مقدار ضریب همبستگی این دو متغیر مثبت بوده و برابر با ۰/۵۵ می باشد که نشان می دهد این دو متغیر از شدت همبستگی مناسبی برخوردارند و همچنین با توجه به شیب خط رگرسیون در نمودار پراکندگی نیز می توان چنین استنباط نمود که: بین مهارت‌های ارتباطی و هویت قومی دانشجویان رابطه معناداری وجود دارد، بدین صورت که هرچه میزان مهارت‌های ارتباطی افزایش یابد هویت قومی دانشجویان نیز آنان نیز افزایش خواهد یافت و بالعکس.

نتیجه گیری:

شرایط جدید ارتباطی قرن حاضر، فضای خاصی را بر هویت افراد و به خصوص نوجوانان حاکم کرده است. ارتباط کامپیوتری، عادات ارتباطی کاربران خود را شکل داده و در فرآیند ارتباطات فرهنگی، انقلابی ایجاد میکند و باعث پدید آمدن جامعه مجازی میشود که برای کاربران، ایجاد هویت شبکه ای مینماید(عطاران، ۱۳۸۲).

در این مطالعه، چگونگی پیوند بین دو متغیر مهارت‌های ارتباطی و هویت اجتماعی دانشجویان، مورد مطالعه قرار گرفته است. یافته های تحقیق و نتایج آزمون های آماری در مورد داده های به دست آمده، وجود ارتباط معنی دار بین دو متغیر مهارت‌های ارتباطی و هویت اجتماعی دانشجویان را نشان می دهند. بدین ترتیب، فراوانی های موجود در تحقیق، نشان می دهند که مهارت‌های ارتباطی، اثرات مستقیمی بر هویت اجتماعی دانشجویان داشته و با افزایش مهارت‌های ارتباطی، هویت اجتماعی نیز تشدید می شود. نتایج آزمون فرضیه اول مقدار ضریب همبستگی این دو متغیر مثبت بوده و برابر با ۰/۷۲ می باشد که نشان

می دهد این دو متغیر از شدت همبستگی مناسبی برخوردارند بین مهارتهای ارتباطی و هویت ملی دانشجویان رابطه معناداری وجود دارد. نتایج آزمون فرضیه دوم مقدار ضریب همبستگی این دو متغیر مثبت بوده و برابر با ۰/۴۲ می باشد که نشان می دهد این دو متغیر از شدت همبستگی مناسبی برخوردارند بین مهارتهای ارتباطی و هویت خانوادگی دانشجویان رابطه معناداری وجود دارد. نتایج آزمون فرضیه سوم مقدار ضریب همبستگی این دو متغیر مثبت بوده و برابر با ۰/۵۵ می باشد که نشان می دهد این دو متغیر از شدت همبستگی مناسبی برخوردارند بین مهارتهای ارتباطی و هویت اجتماعی دانشجویان رابطه معناداری وجود دارد. و در نهایت چنین می توان استنباط نمود که؛ بین مهارتهای ارتباطی و هویت اجتماعی دانشجویان رابطه معناداری وجود دارد، بدین صورت که هرچه میزان مهارتهای ارتباطی افزایش یابد هویت اجتماعی دانشجویان نیز آنان نیز افزایش خواهد یافت و بالعکس. پژوهش حاضر که به بررسی مهارتهای ارتباطی با هویت اجتماعی شهروندان کرمانشاه پرداخته است، با پژوهش های ارمکی (۱۳۸۴)، جاگر (۲۰۱۱)، اعتصامی پور (۱۳۹۵)، ملک احمدی و بهراد (۱۳۹۱)، گوستا و مش (۲۰۱۲)، یکی دیگر از یافته های پژوهش حاضر این بود که وضعیت هویتی پیشرفته در دانش آموزان دختر، به طور مثبت پیش بینی کننده نمره کل مهارتهای ارتباطی میباشد. به طور طبیعی، دختران بیش از پسران به داشتن تعامل با دیگران اهمیت میدهند (ویگینز، ویگینز، و زاندرن، ۱۹۹۴). که این امر میتواند در مهارت یافتن مطلوب آنان مؤثر باشد. دارای نتایج همسو می باشد. همانگونه که در مبانی نظری و اندیشه صاحب نظران اجتماعی در بحث مهارتهای ارتباطی و هویت اجتماعی ذکر گردیده است، در افزایش آگاهی از آیین ها، باورها، دانش ها و هنرها مؤثر بوده و موجبات شناسایی عوامل پیوند جامعه را فراهم می آورد.

منابع

- الوانی، سید مهدی (۱۳۸۸)؛ مدیریت عمومی، چاپ سی و پنجم، تهران: نشر نی
- توسلی، غلامعباس (۱۳۸۰)، جستارهایی در جامعه شناسی معاصر، جامعه ایرانیان - حکایت قلم نوین، چاپ اول
- جنکینز، ریچارد (۱۳۸۱)، هویت اجتماعی، ترجمه تورج یار احمدی، تهران: نشر ویژو، شیرازه، چاپ اول.
- رضائیان، علی (۱۳۸۵). مبانی مدیریت رفتار سازمانی، چاپ هفتم، سمت .
- ساروخانی، باقر و مریم، رفعت جاه (۱۳۸۳)، زنان و بازتعریف هویت اجتماعی مجله جامعه شناسی
- عبداللهی، محمد ۱۳۷۵، هویت جمعی دینامیسم و مکانیسم تحول آن در ایران، نامه انجمن جامعه شناسی ایران سال اول شماره اول.
- کوزر، لوئیس (۱۳۸۵)، زندگی و اندیشه بزرگان جامعه شناسی، ترجمه محسن ثلاثی، تهران انتشارات علمی، چاپ دوازدهم
- کاستلز، مانوئل (۱۳۸۰). عصر اطلاعات، اقتصاد، جامعه و فرهنگ، قدرت هویت. جلد دوم، ترجمه حسن چاووشیان، تهران: انتشارات طرح نو .
- گیدنز، آنتونی، (۱۳۸۵)، پیامدهای مدرنیت، ترجمه ی محسن ثلاثی، نشر مرکز: تهران.
- گل محمدی، احمد (۱۳۸۶)، جهانی شدن، فرهنگ، هویت، تهران: نشر نی
- گل محمدی، احمد (۱۳۷۷)؛ جهانی شدن، فرهنگ، هویت، تهران: نشر نی.
- هزار جریبی، جعفر و سعید لهراسبی (۱۳۹۰). بررسی رابطه سرمایه اجتماعی با میزان هویت جمعی. مجله جامعه شناسی کاربردی، سال بیست و دوم، شماره پیاپی (۴۲)، شماره دوم، تابستان ۹۰
- هارجی، اون، ساندرز، کریستین، و دیکسون، دیوید (۱۳۷۷). مهارت های اجتماعی در ارتباطات میان فردی (خشایاریگی، و مهرداد فیروز بخت، مترجمان). تهران: رشد. (تاریخ انتشار اثر به زبان اصلی ۱۹۹۴).

-Herrenkohl, T.I, McMorris, B.J, Catalano, R. F. Abbott R.D., Hemphill, S.A, Toumbourou, J.W (2007). Risk Factors for Violence and Relational Aggression in Adolescence, Journal of Interpersonal Violence, 22 (4): 386-405

- Nakhaie, M Roza & Curtice James(1988); Effects of Class Position of Parents of Human Capital.
- Kalmijn, Matthias, Kraaykamp, Gerber (1996). Race, Cultural Capital and Schooling, an Analysis of Trends in the United States, *Sociology of Education*, Vo: 69, No:1.